

- **ZÁKLADY SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY
OFTALMOPEDIE**

- **1. blok**

znovakova@ped.muni.cz

- Pracovna 02009, Poříčí 9, 1. patro
- konzultační hodiny
  - čtvrtek 9:00-11:00 nebo kdykoli, uvítám domluvu e-mailem
- **Požadavky k předmětu Oftalmopedie**
- **80% účast na seminářích**
- do 31.3.2011 **recenze webových stránek, zahraniční stránky vítány**
  - volba stránek dle druhého oboru
  - odevzdávárna předmětu **Webové stránky**
- 18.5. - **zpracování projektů/didaktické pomůcky ve skupinách cca. 5 lidí**
  - vzhledem k zaměření druhého oboru
- **18.5.** – společná prezentace projektů a ústní kolokvium z obou předmětů dle skupin

- **Okruhy a výběr z literatury**
Studijní materiály předmětu a hromadný e-mail
- HAMADOVÁ, P.; KVĚTOŇOVÁ, L.; NOVÁKOVÁ, Z. *Oftalmopedie. Texty k distančnímu vzdělávání.*
- FINKOVÁ, D.; LUDÍKOVÁ, L.; RŮŽIČKOVÁ, V. *Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením*
- KEBLOVÁ, A. *Integrované vzdělávání dětí se zrakovým postižením.*
- KVĚTOŇOVÁ-ŠVECOVÁ L. *Oftalmopedie.*
- MONATOVÁ, L., *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*
- VÁGNEROVÁ, M. *Oftalmopsychologie dětského věku.*
- SMÝKAL, J. *Tyflopedické kalendárium nebo Tyflopedický lexikon jmenný.*

▪ **Úvod**

- Oftalmopedie – obor speciální pedagogiky, zabývající se výchovou, vzděláváním a rozvojem osob se zrakovým postižením
- Na světě 374 mil. osob se zrakovým postižením, z toho 45 mil. nevidomých, 87% z rozvojových zemí(www.who.int)
- ČR 60-100 tis. osob se zrakovým postižením, 7-12 tis. nevidomých, 60% nad 60 let([Finková et al., 2007](#))

▪ **Paradigma oftalmopedie**

- Oftalmopedie (Brno)
- Tyflopédie (Olomouc, Praha)
- Speciální pedagogika osob se zrakovým postižením/special education of persons with visual impairments
- ICF 2001 (Mez. klas. funkčních schopností, disability a zdraví) – posun paradigmatu(www.who.int)
  - medicínský model → integrovaný biopsychosociální model
  - postižení je univerzální lidská zkušenost, důraz kladen na funkční schopnosti člověka

• **Zrakové postižení**

- **Zraková vada** – nedostatky zrakové percepce různé etiologie a rozsahu
- **Jedinec se zrakovým postižením** je ten, který trpí oční vadou či chorobou, kdy po optimální korekci má narušeno zrakové vnímání tak, že mu činí problémy v běžném životě

▪ **Cíl a struktura oftalmopedie**

- Cíl oftalmopedie
  - nejvyšší stupeň socializace a zajištění adekvátních podmínek pro edukaci, přípravu na povolání, pracovní zařazení a plnohodnotné společenské uplatnění =
  - nejvyšší stupeň kvality života člověka
- Struktura oftalmopedie
- Spolupráce s ostatními vědami

Historie péče o osoby se zrakovým postižením

Literatura

Monatová, L. *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno: Paido, 1996

Smýkal, J. *Tyflopedický lexikon jmenný*. Brno: Technické muzeum Brno, 2006.

Smýkal, J. *Pohled do dějin slepeckého písma*. Praha: ČUNS, 1994.

[www. google.com](http://www.google.com)

Otázky k zamyšlení

Vybavují se Vám nějaká jména spojená s historií či současností tyflopedické péče?

Kdy a proč se slaví Mezinárodní den nevidomých?

Starověk

zájem směřován k nevidomým – legální likvidace

Sparta, Řím – shazování postižených dětí ze skály, osud ponechán na otci, vzdělávání jen ve vyšších vrstvách

organizace nevidomých hudebníků v Pekingu (3. stol. př. n. l.)

Středověk

Rozšiřování křesťanství

Žebráci, potulní zpěváci X bohatí

r. 1260 - Quinze-Vingst (Paříž)- azyl pro 300 násilně osleplých křižáků

9. stol. n. l. - Japonsko – privilegium na provozování masérství

Novověk - renesance

snahy o vzdělání nevidomých → pokusy o slepecké písmo

chudí stále žebrají a potulují se. 1784 - Paříž – Valentin Haüy – první vzdělávací ústav pro nevidomé

Vzdělávání ve světě

Pařížský ústav – r. 1784 – Valentin Haüy

Haüy - narozen 13. 11. 1745

řemesla, hudba, nauka

spoluzakladatel ostatních evropských ústavů

ústavy v Anglii a Skotsku – pro obojí pohlaví, zaměřeny na dovednosti pro život

Vídeňský ústav - r. 1804 – Johann. W. Klein

Berlínský ústav– r. 1806 - August Zeune

Perkinsův ústav , USA- 1829

Vzdělávání v českých zemích I

Hradčanský ústav – r. 1807

Aloys Klár - filolog a vysokoškolský učitel

později zakládá Klárův ústav

Klárův ústav – r. 1832 – pro dospělé, příprava na řemesla

syn Alois Pavel Klár

vnuk Rudolf Mária Klár (založil MŠ pro nevidomé děti)

Vzdělávání v českých zemích II

Ústav v Brně – r. 1835 → Moravskoslezský ústav (1843/1846)

Jan Nepomuk František Rafael Beitzl, učitel Vídeň. Ústavu

hudba, řemesla, práce podle Vídně

povolán do vedení MS ústavu

Deylův ústav v Praze – r. 1910 – děti, vyuč. v češtině

lékař Jan Deyl → Konzervatoř Jana Deyla a střední škola pro zrakově postižené

Karel Emanuel Macan

Hudebník a nevidomý učitel Klárova ústavu, zakladatel knihovny a Zory, autor českých knih v Braillově písmu

PÍSMO – RELIÉFNÍ LATINKA

Encyklopedista Quintilianus zmiňuje ryté n. tesané písmo (1. stol. n. l.)

Bagdádský profesor Al Amidí (14. stol.) - písmena z útržků měkkých označování knih

Španěl Franciscus Lucas a Ital Rampazzetto – návrh vyřezávané latinky do dřeva rydlem (16. stol.)

hustý inkoust, vosková podložka, šablona

Valentin Haúy - reliéfní latinka i zkratkopis

Johann Wilhelm Klein (1765-1848)

zakladatel Vídeňského ústavu (1804)

později zavádí i řemeslnou výuku

jehlová/propichovaná latinka (1809)

propichnutím papíru sadami jehel v hranolku z kovu

odmítal bodové písmo

Kleinova propichovaná latinka (1809)

PÍSMO- RELIÉFNÍ BODY

- Francesco Lana Terzi
  - italský mnich (17. stol.)

- reliéfní linie a body
- hustým inkoustem (čtení i psaní)
- Charles Barbier
  - r. 1815 – návrh na tzv. noční písmo
  - 12 bodů
  - zavedeno v Paříž. ústavu
  - fonetické znaky, velký rozměr

Louis Braille (1809-1852)

nevidomý, chovanec Pařížského ústavu

r. 1825 - soutěž o hudební notaci – šestibodový notopis

vycházel z písma Charlese Barbiera

1827/1829 - předložil ucelené písmo

rozměry pro břicho ukazováku, možné použít v mnoha jazycích, notopis, matematický zápis

r. 1850 - písmo přijato v ústavu, **celosvětově až ve 20. stol.**

Braillovo písmo - obrázky

Moonovo písmo - obrázky

- **Soutěž Edinburghské společnosti pro umění (1825)**
  - James Gall
  - T.M. Lucas
  - William Moon (1847)

Vývoj a trendy ve 20. stol. a 21. stol. V ČR

Péče o slabozraké osoby - první třída pro slabozraké v r. 1927 v Brně, brzy zanikla

MUDr. Václav Vejdovský – založil školu pro slabozraké v Litovli (1954)

Ortoptická škola – Kroměříž (1950)

Pavel Wiener – r. 1976 -první kurzy prostorové orientace a samostatný pohyb, FTVS, již neex.

Ján Jesenský – taktéž, péče o seniory a později osleplé, ČUNS, Univerzita Hradec Králové

Vývoj a trendy ve 20. stol. a 21. stol. II

Raná péče – r- 1990 – Terezie Hradilková a Markéta Skalická – SPRP Praha

Zraková terapie – r. 2004 – kniha o zrakové terapii autorky Dagmar Moravcové, CZV Praha

Podpora vysokoškolských studentů r. 2000– středisko Teiresiás – MU Brno – Petr Peňáz

Koncepce péče o hluchoslepe – r. 1993/94 - Libuše Ludíková, Eva Suralová – PdF Olomouc